

Pieni opas

OPPIMISEN HAASTEIDEN
TUNNISTAMISEEN JA TUKEMISEEN

Turun
normaalikoulun
lukio 2026

TOP 10 tuen keinoja, joista kaikki hyötyvät

– osalle ne ovat välttämättömiä!

1. Ole läsnä – katso, kohtaa, kysy, kuuntele.
2. Luo turvallinen ilmapiiri. Panosta myönteiseen vuorovaikutukseen.
3. Hyödynnä opiskelijan vahvuuksia.
4. Luo oppitunneille selkeä struktuuri ja rutiinit.
5. Järjestä oppimista tukevat istumapaikat.
6. Anna selkeät ohjeet suullisesti ja kirjallisesti. Pidä ne myös näkyvissä.
7. Mallinna, toista, kertaa, tiivistä.
8. Eriytä: tavoitteet, määrä, syvyys, materiaalit, työtavat, työskentelyaika ja arviointi.
9. Anna positiivista, konkreettista ja henkilökohtaista palautetta.
10. Anna aikaa ajattelulle ja työskentelylle.

Tavoitteena on tehdä ohjaus ja tuki tarpeettomaksi pienin askelin.

Tietoa oppimisesta sain

- ro:lta tai eo:lta
- opiskelijan tuotoksista
- kyselylomakkeella
- formatiivisesta arvioinnista
- kotiläksyistä
- haastatteleamalla ja keskustelemalla
- havainnoimalla

Eriyttämisen ABC

Olen eriyttänyt

• laajuutta	• ylöspäin	• oppimisympäristöä
• syvyyttä	• alaspäin	• etenemisnopeutta
• työtapoja	• ryhmää	• työskentelyyn
käytettävää aikaa
• arviointia	• yksilöä	• etukäteen
ennakoiden
• materiaalia	• apuvälineitä	• jälkikäteen korjaillen

Opintojakson alussa

- varmistan arvioinnin läpinäkyvyyden: opiskelijalle tulevat selväksi oppimisen tavoitteet ja arvioinnin periaatteet (millaisia tuloksia ja työmäärää ym. arvosanat edellyttävät)
- mahdollistan opiskelijan oppimisen omalla tavoitetasollaan
- luon tarkoituksenmukaisen istumajärjestyksen, ryhmittelen opiskelijoita, ennakkoin muutoksia

Oppitunnin/opintojakson aikana

- mahdollistan osaamisen osoittamisen monella eri tavalla
- toteutan kielitietoista opetusta
- ohjaan opiskelijaa hyödyntämään omaa äidinkieltään
- hyödynnän vertaisopettamista ja -oppimista
- avaan keskeiset käsitteet useammalla eri tavalla
- varmistan uuden asian oppimisen ja merkityksellisen ymmärryksen syntymisen
- ohjaan työskentelyä suullisesti, kirjallisesti ja kuvien avulla
- opetan vähemmän asiaa, mutta perusteellisesti
- annan myönteistä ja konkreettista palautetta, myös yrittämisestä
- tiivistän oppitunnin keskeisen sisällön
- mahdollistan oppimisen 2-3 tavoitetasolla (perusasiat, syventävät asiat)

Opintojakson lopussa

- opiskelija tietää mistä hänen arvosanansa muodostuu
- opiskelija pystyy itse arvioimaan tavoitteidensa toteutumista
- opiskelijalla on mahdollisuus antaa palautetta opetuksesta

Myönteinen vuorovaikutus

- keskity tunnin alussa ottamaan opiskelijat vastaan ja ole läsnä
- luo turvallinen toimintakulttuuri
- pidä yllä oppimiselle myönteistä ilmapiiriä
- opettele opiskelijoiden nimet
- ota selvää opiskelijoiden vahvuuksista ja tuen tarpeista
- kohtaa, kysy, kuuntele, keskustele, osallista
- hyväksy oppimisen haasteet
- suosi sanattomia ryhmänhallintakeinoja
- panosta myönteiseen palautteeseen

Selkeä toimintakulttuuri

- aloita ja lopeta oppitunti selkeästi
- karsi turhat ärsykkeet
- pidä tunnin aihe ja rakenne näkyvissä
- ota esiin tunnin keskeinen asia tunnin alkupuolella (vireystaso!)
- luo ja opeta rutiinit, säännöt ja käytänteet
- luo oppimista edistävä istumajärjestys
- ennakoi siirtymiä ja muutoksia
- rytmitä, tauota, osallista

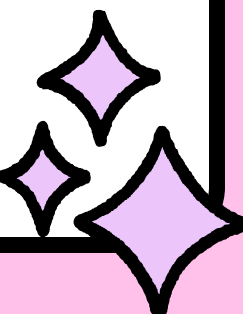
Oppimista tukevan oppitunnin resepti

Työtavat ja oppimateriaalit

- opeta opiskelutapoja ja -tekniikoita
- vaihtele työtapoja tarkoituksenmukaisesti
- kiinnitä huomiota materiaalien ulkoasuun (fonttikoko, värit, riviväli, johdonmukainen otsikointi ja numerointi)
- visualisoi ja havainnollista kuvin
- huolehdi materiaalien selkeydestä
- mieti materiaalin pedagoginen tehtävä (esim. diat: miksi niitä käytetään?)
- nosta esiin keskeiset asiat (painota, toista, korosta ja alleviivaa)
- hyödynnä apuvälineitä ja tukimateriaaleja
- etsi tai luo vaihtoehtoisia materiaaleja

Oppimisen ja työskentelyn ohjaaminen

- ota opiskelijoiden huomio ennen ohjeiden antamista
- aloita ja lopeta ohje selkeästi
- ole konkreettinen: *mitä? millon? kenen kaa? kuin kauan? mitä sit?*
- siirry työvaiheesta tai asiasisällöstä toiseen selkeästi
- pidä tunnin punainen lanka esillä
- pilko ohjeet ja tehtävät vaiheisiin sekä pidä ohjeet näkyvissä
- käytä selkeää kieltä ja ole kielitietoinen
- hyödynnä opiskelijan äidinkieli ja vertaisoppiminen
- käytä visuaalista tukea, mallinna
- eriytä
- anna työskentelylle aikaraja
- varmista työskentelyn eteneminen ja auta jumeissa
- minimoi tyhjäkäynti
- anna myönteistä palautetta

1. Hahmottamisen vaikeudet

Mistä tunnistan?

Haastavaa voi olla:

- Aistitiedon käsittely mielessä
- Avaruudellinen hahmottaminen
- Kaavioiden ja kuvien tulkitseminen
- Kasvojen tunnistaminen
- Karttojen lukeminen ja reittien oppiminen
- Ajan hahmottaminen
- Aikajatkumot ja syy-seuraussuhteet
- Yksityiskohtien havaitseminen ja erottelu
- Kuvallinen ajattelu ja mielikuvitusta vaativat tehtävät
- Tiedon etsiminen tekstistä
- Johdonmukaisen tekstin tuottaminen
- Suullisen viestin tulkinta
- Matemaattisista tehtävistä suoriutuminen

Miten tuen?

- Selkeä tunnin rakenne, mielellään aina näkyvillä
- Hyödynnä rutiineja ja toista
- Anna selkeät ohjeet, pidä kirjalliset ohjeet näkyvillä
- Pilko toimintaohjeet osiin
- Suuntaa opiskelijan huomio oppimisen kannalta olennaisimpaan
- Karsi materiaalia
- Kannusta, anna konkreettista palautetta
- Varmista, että ohjeet on ymmärretty ja opiskelija pääsee alkuun
- Puhu selkeästi, mutta vältä ”puhuvaa päätä”
- Auta ennakoimaan
- Mahdollista tauot
- Käytä visuaalista materiaalia
- Näytä, mallinna
- Seuraa etenemistä ja auta ”jumeissa”
- Opeta kalenterin ja to do -listojen käyttöä
- Kirjaa kotitehtävät näkyviin
- Anna aikaa ajatella ja työskennellä

2. Toiminnanohjauksen vaikeudet

Mistä tunnistan?

Haastavaa voi olla:

- Itsenäistä työskentelyä vaativat tilanteet
- Toiminnan suunnittelu, aloittaminen ja valmiiksi saaminen, ns. ”jumittaminen”
- Ajanhallinta
- Toiminnan muuttaminen tarkoituksenmukaiseksi
- Virheiden havaitseminen ja niiden korjaaminen
- Kokonaisuuksien, ohjeiden ja tehtävien eri vaiheiden muistaminen
- Tunnereaktioiden säätely
- Häiriötekijöiden poissulkeminen
- Omien kykyjen tunnistaminen, hyödyntäminen ja työskentelyn arviointi

Miten tuen?

Pidä tunnin rakenne selkeänä

- Pidä tunnin kulku näkyvillä
- Tiivistä tunnin keskeiset asiat
- Ohjaa tarkkaavaisuus työskentelyn kannalta olennaiseen
- Ota opiskelijan huomio ennen ohjeiden antamista
- Anna selkeitä toimintaohjeita:
 - yksi ohje kerrallaan
 - visualisoi, mallinna
 - selkeä aikaraja tehtävän suorittamiselle
 - jaa tehtävät pienemmiksi osatavoitteiksi
- Seuraa työskentelyn etenemistä, ohjaa eteenpäin
- Anna kannustavaa ja konkreettista palautetta taitojen kehittymisestä
- Tauota, toista
- Ohjaa kokoamaan päiväkohtaisia to do-listoja

3. Ahdistuneisuus ja sosiaalinen jännitys

Mistä tunnistan?

- Kohtuuton itsetarkkailu, huoli siitä, että muiden huomio kohdistuu itseän
- Ahdistusta aiheuttavat esim. oppitunnilla puhuminen, pari- ja ryhmätyöt, esiintyminen, juhlat, ruokailu, wc-käynnit, yllättävät tilanteet
- Ahdistavissa tilanteissa:
 - välttämiskäyttäytyminen
 - paniikinomaiset reaktiot
 - psykofyysiset oireet (esim. oksetus, huimaus)
 - pelokkuus, lamaantuminen, jumittaminen
 - turvakäyttäytyminen (katsekontaktin välttäminen, hiljaa/nopeasti puhuminen ja erilaiset sijaistoiminnot)
- Paljon poissaoloja
- Kohtuuton koejännitys, tulosten heikkeneminen

Miten tuen?

- Ota havaintosi puheeksi opiskelijan kanssa
- Luo turvallinen oppimisympäristö
- Ota havaintosi puheeksi, kuuntele opiskelijaa ja sopikaa yhdessä tukikeinoista
- Älä painosta, väheksy tai hoputa
- Normalisoi jännittäminen
- Selkeä struktuuri ja rutiinit oppitunneilla ja erilaisissa siirtymissä
- Vältä tilanteita, joissa opiskelija joutuu yllättäen huomion kohteeksi
- Tarjoa vaihtoehtoisia toimintatapoja
- Auta opiskelijaa asettamaan realistisia tavoitteita ja pilkkomaan tehtäviä osiin
- Kannusta, anna myönteistä ja konkreettista palautetta pienistäkin onnistumisista
- Mahdollista jännittävien tilanteiden turvallinen, asteittainen harjoittelu ja onnistumiskokemukset

4. Keskittymisen ja tarkkaavaisuuden haasteet

Mistä tunnistan?

- Levottomuus, impulsiivisuus
- Tehtävien aloittaminen ei suju, toiminta on hidasta, asiat jäävät helposti kesken, toiminta keskeytyy ja jumittuu helposti
- Ajatukset harhailevat, asiat ja tavarat unohtuvat
- Ohjeet, kokeet ja tärkeät päivämäärät unohtuvat
- Aistiyli- tai aliherkkyyttä
- Mielialat muuttuvat nopeasti, pettymysten ja stressinsietokyky on alhainen
- Tarkkaavaisuuden suuntaaminen, ylläpitäminen ja kohteen vaihtaminen voi olla haastavaa
- Tarkkaavaisuus voi suuntautua ja juuttua yhteen asiaan
- Oman toiminnan suunnittelu vaikeaa
- Suullisten ohjeiden vastaanottaminen vaikeaa
- Luetun ja kuullun muistaminen haastavaa
- Ajanhallinnan haasteet (myöhästely, aikataulut eivät pidä)

Miten tuen?

- Ota havaintosi puheeksi opiskelijan kanssa
- Luo, sanallista ja perustele rutiinit ja tunnin rakenne (mitä, miten ja miksi)
- Mieti tarkoituksenmukainen istumapaikka
- Jäsennä kokonaisuuksia
- Käytä visuaalista materiaalia, näytä, mallinna, toista
- Anna aikaa, rytmitä, tauota
- Kannusta ja kehu yrittämisestä
- Ota opiskelijan huomio ja suuntaa se oppimisen kannalta olennaiseen
- Puhu selkeästi, pilko tehtävänannot ja toimintaohjeet pieniin osiin, pidä ne näkyvissä
- Varmista, että ohjeet on ymmärretty
- Varmista, että opiskelija pääsee alkuun työskentelyssään, auta jumeissa
- Muistuta korvatulppien, musiikin, sermien ja aistilelujen käytöstä

5. Autismin kirjon piirteet

Mistä tunnistan?

Haastavaa voi olla

- Sosiaalisten tilanteiden lukeminen
- Toisten tunteiden ja ilmeiden ymmärtäminen
- Omien tunteiden tunnistaminen, nimeäminen ja ilmaiseminen
- Toisen asemaan asettuminen, yliempaattisuus
- Katsekontakti ja kosketus
- Huumorin, erityisesti sarkasmin ymmärtäminen
- Puhutun asian muistaminen
- Ajanhallinta

Piirteitä myös:

- Puhutun ja kirjoitetun kielen kirjaimellinen ymmärtäminen
- Aistiherkkyys: yli- ja aliherkkyyksiä liittyen mm. ääniin, valoon, kosketukseen ja hajuihin
- Aistikuormitukseen väsyminen
- Stressiherkkyys

Miten tuen?

- Ota havaintosi puheeksi opiskelijan kanssa
- Luo selkeä rakenne oppituntiin, pidä se näkyvissä
- Luo rutiineja, ennakoi muutoksia, ilmoita ajoissa uusista asioista
- Jäsennä kokonaisuuksia, erota olennainen epäolennaisesta
- Hyödynnä visuaalista materiaalia
- Anna aikaa ajatella ja työskennellä
- Näytä, mallinna, toista
- Anna välitöntä myönteistä ja konkreettista palautetta pienistäkin onnistumisista
- Karsi aistiärsykyitä
- Mahdollista lepotauot
- Hyödynnä vahvuuksia
- Ota opiskelijan huomio ja suuntaa se oppimisen kannalta olennaiseen
- Puhu selkeästi
- Anna selkeät ohjeet, kirjalliset ohjeet näkyvissä
- Pilko toimintaohjeet pieniin osiin
- Varmista, että ohjeet on ymmärretty ja opiskelija pääsee alkuun
- Seuraa työskentelyn etenemistä, auta jumeissa
- Opetta kalenterin, to-do-listojen yms. käyttöä
- Kirjaa läksyt näkyviin

6. Lukivaikeus

Mistä tunnistan?

- Kirjalliset tuotokset niukkoja, tekstin sujuvuudessa ongelmia
- Lukeminen ja kirjoittaminen hidasta, virheellistä
- Ohjeiden ja tehtävänantojen ymmärtämisessä haasteita
- Vaikea erottaa lukiessa olennaista epäolennaisesta
- Tehtävien aloittaminen voi olla vaikeaa
- Kaksoiskonsonanttivirheitä, kirjaimet vaihtavat paikkaa, kirjaimia tai sanoja puuttuu, lauseen rakenne voi olla outo, rivit hyppivät
- Työmuistin ongelmia, luettu unohtuu
- Suulliset ohjeet ja monimutkaiset ajatuskokonaisuudet vaikeita
- Karttakuvien ja kaavioiden hahmottaminen voi olla vaikeaa

Miten tuen?

- Ota havaintosi puheeksi opiskelijan kanssa
- Ohjaa opiskelija ottamaan yhteyttä erityisopettajaan
- Anna laisäaika lukemista ja kirjoittamista vaativissa tehtävissä
- Apuvälineitä: äänikirjat, videot, lukuviivaimet, lukukalvot, oikolukuohjelmat
- Lukemisen harjoittelu tärkeää
- Tiivistelmien hyödyntäminen
- Puhu selkeästi, painota avainsanoja
- Käytä visuaalista tukea
- Anna selkeät ja lyhyet ohjeet, kirjalliset ohjeet näkyvissä
- Toista, mallinna ja anna riittävästi aikaa
- Pilko toimintaohjeet pieniin osiin
- Varmista, että opiskelija on ymmärtänyt tehtävänannon
- Anna konkreettista positiivista palautetta

7. Opiskelijan äidinkieli muu kuin suomi (S2)

Mistä tunnistan?

- Sosiaalinen kieli voi olla sujuvaa, mutta akateemisen kielitaidon kehitys kesken
- Sanavarasto suppea
- Tekstin tuottaminen niukkaa, vaikeasti ymmärrettävää
- Opetuksen seuraamisessa voi olla vaikeuksia
- Akateemisen tekstin lukemisessa ja ymmärtämisessä vaikeuksia: ei ole ymmärretty aihetta tai pääasioita
- Tehtävänantojen ymmärtämisessä vaikeuksia
- Opiskelija voi pyytää paljon apua, varmistella
- Vaikeiden tehtävien välttely

Miten tuen?

- Hyödynnä opiskelijan äidinkieltä ja mahdollista vertaistukea
- Nosta selvästi esiin keskeiset käsitteet ja perusasiat
- Puhu selkeästi, käytä visuaalista tukea
- Anna selkeät ohjeet, pidä kirjalliset ohjeet näkyvissä
- Pilko toimintaohjeet pieniin osiin, toista ja mallinna, anna aikaa
- Varmista, että opiskelija on ymmärtänyt ohjeet
- Vähennä luettavaa tekstiä, ohjaa hyödyntämään tiivistelmiä
- Kannusta suomen opiskeluun, suomen kielellä lukemiseen ja sanavaraston kartuttamiseen
- Opetta hyödyntämään oppikirjan rakennetta, esim. oppikirjojen selkokielistä versiota
- Lisääaika ja sanankirjan käyttö kokeissa
- Ennakoiva tukiopetus
- Anna välitöntä, konkreettista ja positiivista palautetta onnistumisista

8. Matemaattiset vaikeudet

Mistä tunnistan?

- Numeroita voi puuttua tai ne voivat vaihtaa paikkaa
- Laskutoimitusten järjestys voi sekoittua
- Laskujen tekeminen huomattavan hidasta
- Luvut on kirjoitettu väärin, numeroiden ja laskutoimitusmerkkien havaitsemisessa ja kirjoittamisessa virheitä
- Matematiikan välttely ja laskemiseen liittyvä ahdistus
- Usein yhteys lukemisen ja hahmottamisen haasteisiin

Haastavaa voi olla

- Laskusääntöjen, kertotaulun ja peruslaskutoimitusten ulkoa muistaminen (laskustrategiat)
- Lukujen asettaminen järjestykseen (lukujonotaidot)
- Kuvaajien, graafisten esitysten ja geometrian ymmärtäminen
- Määrien ymmärtäminen ja niiden osittaminen
- Käsitteiden ymmärtäminen ja soveltaminen
- Suuntien hahmottaminen

Miten tuen?

- Tärkeää vahvistaa niitä osaitaitoja, joissa on pulmia
- Ennakoiva tuki uusien sisältöjen oppimiseksi
- Mallinna tehtävien ratkaisuprosessi vaihe kerrallaan
- Hyödynnä tarkistuslistoja
- Harjoituta, toista, opeta muistisääntöjä
- Harjoitusten pitäisi olla sopivan vaativia (lähikehityksen vyöhyke)
- Käytä konkreettisia esimerkkejä, sido arjen havaintoihin
- Hyödynnä opetusvideoita
- Käytä konkreettisia esimerkkejä, kuvioita ja kaavioita
- Oikea-aikainen palaute (hyödynnä digimateriaalia)
- Käytä vaihtelevia opetusmenetelmiä (havainnollisuus, tutkimuksellisuus, pelillistäminen)
- Kannusta, järjestä paljon onnistumisen kokemuksia
- Huomioi tunteet ja panosta turvalliseen ilmapiiriin